

Opinió crítica

Ciutadania 'en escac' a la nova era Smart

Autoria: Àngela Ponzoa

Qüestionant lo 'smart'

Portem un temps bombardejats amb una nova eina: la intel·ligència artificial. Aquest fenomen, ens està generant preguntes com: serà més intel·ligent que l'ésser humà? ens prendrà la feina? podrà arribar a crear per si mateixa? en quin lloc quedem les persones davant d'aquest nou avanç imparabile? El que portàvem dècades veient a les pel·lícules de ciència ficció, ja es una realitat.

Aquestes qüestions agafen una major dimensió quan ho extrapolem a un camp més ampli: les ciutats intel·ligents. Un tema que inclou a gran part de la societat, ja que en pocs anys, la majoria dels habitants del planeta viurà en aquestes urbs i, segons diversos medis, aquest serà el tema prioritari en aquest any 2023. Què passarà amb les nostres vides a la ciutat? Què significa viure a una ciutat intel·ligent o *Smart city*? Es basa en control o protecció per a la ciutadania?

Davant de totes aquestes preguntes que ens inquieten a la vegada que ens atreuen, podem, al menys, reflexionar sobre el tema i, així, enfrontar-nos a aquest gran desconegut d'una forma més conscient.

L'avanç cam al món *smart* a les ciutats, es un debat actual i obert entre la comunitat d'urbanistes, arquitectes, polítics i grans empreses. *L'Smart city* denota modernitat i solucions als grans problemes del segle XXI, com ho son la contaminació, l'excés de residus, l'augment de la població, etc. A través de la tecnologia, s'aconsegueixen espais més eficients i sostenibles, però també, situa als canons que sempre han regit l'urbanisme en segon lloc, sobretot, els basats en les relacions interpersonals. Aquest fenomen, ha suposat un canvi radical a l'hora d'enfrontar els problemes de la ciutat.

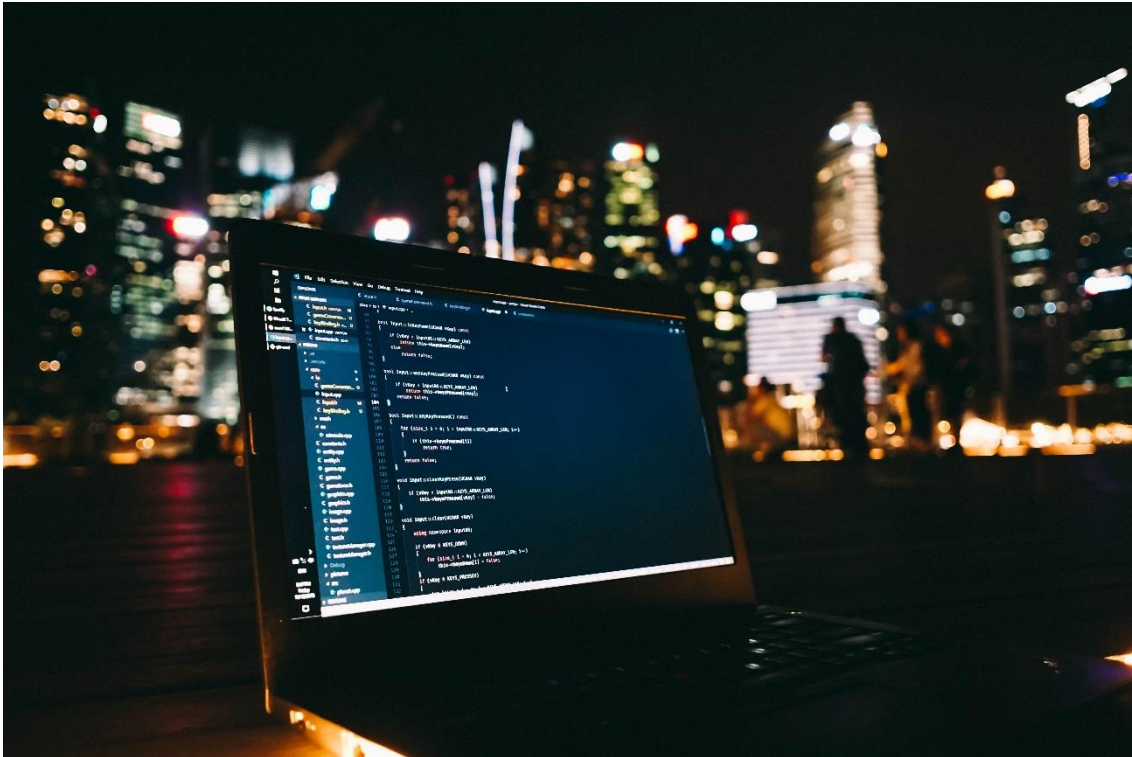

Foto de Seam Lim para Unsplash

El *big data* a la ciutat

Ja als anys 60, la coneguda activista i teòrica de l'urbanisme Jane Jacobs, parlava en el ser polèmic llibre "Mort i vida de les grans ciutats" que per intervenir a la ciutat es imprescindible conèixer-la profundament, des de els punts més vitals per les persones.

Les *smart cities* podran disposar de dades dels seus habitants per extreure'n coneixement, a través del control, el seguiment i la monitorització, però quins riscos es poden presentar per la privacitat i, per tant, la seguretat ciutadana? Ens portarà un excés de dependència que ens farà més fràgils? Quines desigualtats econòmiques i socials poden provocar que la tecnologia i l'eficiència es col·loquin per damunt de qualsevol altre valor? Es coneix que la bretxa digital que existeix a la ciutat, sempre recau sobre els sectors més vulnerables de la població com els col·lectius minoritaris, gent gran, dones i altres persones en risc d'exclusió social. Com a conseqüència, poden intensificar les desigualtats econòmiques ja existents i les diferències socials.

Ja al 2014 l'influent arquitecte i urbanista Rem Koolhaas es qüestionava, al *congrés smart cities* a Brussel·les, aquestes ciutats creades a través de dades obtingudes dels seus ciutadans. Uns mons 'idíl·lics' creats per multinacionals que et forcen a viure d'una forma determinada baix el lema d'un fals bé comú, deixant de nou a les minories fora.

Actualment, la remembrada sociòloga especialista en ciutats globals Saskia Sassen, explica que 'les experiències urbanes son bastant més complexes que les dades'. Això ens remet a les paraules de Jane Jacobs, abans mencionades, on parla de la complexitat de les relacions, les sinèrgies, sensacions i punts neuràlgics de les ciutats. Paràmetres

difícils de mesurar amb dades i estadístiques. De la mateixa forma que no es feina fàcil convertir les dades en coneixement sobre les experiències viscudes a la ciutat.

Tecnologia i ciutadania

Tot i així, molts altres agents involucrats en la matèria plantegen clarament les denominades ciutats intel·ligents com una eina útil per abordar els problemes actuals de la ciutat, com el maneigament dels recursos i l'ús de les infraestructures.

Un fet que es manifesta en moltes urbs i grans metròpolis que ja es troben adoptant característiques smart com ho són Shanghai, Seul, Barcelona, Beijing i Nova York. Ciutats que encapçalen l'índex d'Smart City 2022. A totes elles s'ha arribat a reduir la contaminació, s'ha aconseguit una recollida de residus més eficient i s'ha introduït millores en l'ús de 'smart phone' per accedir als serveis, entre d'altres. Canvis que conviden a pensar que estem més que immersos en aquest sistema que no para d'avançar.

Segons el programa de Desenvolupament de les Nacions unides a l'informe "Smart cities: conceptes, tecnologies i desafiaments", existeixen dues formes diverses d'abordar aquesta nova concepció de ciutat:

- El primer contempla la implementació de les últimes tecnologies per tots els aspectes del desenvolupament urbà. Un model més que criticable des de el punt de vista de molts especialistes en la matèria, però en el que grans empreses surten beneficiades, ja que posiciona la tecnologia en primer lloc. Això pot emfatitzar les diferències socials i deixar a les minories desprotegides, ja que no totes les persones tenen accés a les últimes tecnologies. En Beijing, per exemple, s'accedeix i paga el transport públic a través dels telèfons. Una circumstància que perjudica a possibles demandants del servei que no son usuaris o no tenen accés a les últimes tecnologies, com seria el cas de determinada gent gran.
- El segon, més holístic, on les necessitats de la ciutadania, la promoció de la vida comunitària, la cooperació i la participació en la presa de decisions, son punts prioritaris i la tecnologia serveix per facilitar la vida i la qualitat de la ciutat. Així passa a Barcelona amb projectes participatius com el de "camins escolars", on es promouen trajectes cap a l'escola de forma autònoma i segura, promocionant independència i coneixements a les noves generacions i convidant a reduir l'ús de l'automòbil. Al mateix temps, s'implementa la tecnologia als sistemes d'il·luminació i transport públic per fer un ús més sostenible i eficaç. Per exemple, baixant el consum de l'electricitat amb el canvi a enllumenat LED o la utilització de sensors que controlen les hores d'encès depenent de la llum natural.

Mols urbanistes i pensadors de la ciutat recolzen aquest segon enfoc, entre ells la urbanista i arquitecta especialista en perspectiva de gènere, Zaida Muxí, que exposa la necessitat de repensar la ciutat des de la ciutadania, afegint que s'ha de tenir especial

atenció a la visió de gènere i la inclusió de tots els col·lectius. Argumenta que les “*smart cities*” han de ser una eina per millorar la qualitat de vida de les persones, no per controlar-les o per afavorir a les grans empreses”.

Afrontant nous reptes

El debat segueix vigent i amb molts dubtes a resoldre, en aquest canvi entren en joc punts com la sostenibilitat, el confort i la seguretat, i entren agents polítics, econòmics i empresarials. Òbviament, estem en una nova era i la majoria de les ciutats intenten influir-se en aquest món “*smart*”, a vegades sense tenir en compte els aspectes més humans.

La tecnologia es imprescindible per millorar la eficiència i la qualitat de vida de les ciutats, sobretot si tenim en compte els grans reptes ecològics que ens esperen. Però és molt important que aquest procés sigui abordat amb ètica i responsabilitat i sense oblidar-se de les persones, les relacions, els espais i el caos que brinda la seva autenticitat.

A la fi, les ciutats, son i seran llocs de relació, on tots i cadascuna de les persones que habiten en ell, han de trobar-se incloses.

Per tots aquests aspectes, incalculables a través de l'omnipresent *big data*, s'ha de tenir especial cura amb el procés d'adaptació d'una ciutat i els seus habitants cap a aquesta era *smart*. Tenint en compte els possibles perills que suposa deixar a la humanitat en mans d'una eina de control tan potent, que pot arribar a ser capaç de decidir que ens convé i que no.